

DR KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

SZOMBAT

**300 magyar
köztük 4 zsidó vallásu
mohamedán hitre tért**

*Egy hang a
kerítésein belülről*

A berlini magyar zsidóság élete. — Párbaj rabbi és szerkesztő között. — Macoth vagy macesz. — Rosenberg Sándorné és Koch Boriska. — Pezs göre van pénz, de kultuszadóra nincs. — Olvasom nem olvasom. — Hírek. stb.

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Egy hang a „kerítésen belülről”

Irtá: MÉSZÁROS LAJOS JÁNOS

a Magyar Protestánsok Lapja v. szerkesztője

„Ne ítéljetez, hogy ne ítéllessetek.”

(Máté 7. 1.)

Sötét éjszaka lett a világon. Hosszu esztendőök óta tart a reménytelennek látszó sötétség. Talán még soha nem volt olyan hatalmas a nyomor és a szenvedés, még soha nem szállt annyi kétségbeesett, keserves sóhaj az ég felé, mint a legutóbbi esztendőökben.

Szentségtelen kezek törték össze az Eszményt; fékevesztett, eldurvult lelkek támadásra indultak Isten és teremtménye: az Ember ellen . . . Eljött a sirás és fogcsikorgatás ideje . . . Mikor az élők átkozzák az életet és irigyelik azt, aki — meghalt.

Mert az Aranyborjut emelték fel az oltárokra; ördögi fényet teszi eszelőssé, vakká, gonosszá, elviselhetetlenné a világot . . .

A rettentő nyomor pedig támadja, ostromolja a hívő emberiséget; amely küzd — véres verejtéssel a kevesbedő kenyérért és hitéért. Egyre gyengébben fetreng a Gonoszság hullámaiban és egyre halkul ajkán Istenért kiáltó szava . . . Pedig nem akarna állat lenni!

Az Aranyborju körül azonban megfagyott a hit; kővé vált a szív, elveszett a józanság, darabokra tört az emberiség. Az Arany hivei hátat fordítottak Istennek és leborulva imádják az új hatalmat: Mammont.

Ezért váltak bizonytalanokká a napok, bizonytalanabbakká a holnapok. A bizonytalanság megszállta a földet, bizonytalanná tette az életet. Az új bálvány megfertőzött mindent és ledöntött mindent, ami tegnapig még isteni ajándék, drága kegy, nélkülözhetetlen érték volt. Ami lelkesítő, szép volt a világon.

Az anyagból Gépet tudott konstruálni a tudás, mely most az Embert akarja géppé tenni! Ki akarja tépni Isten kezéből és elvakult gőgjében ő akar uralkodni rajta.

Sikerül? Látjuk kezdetét a sötét éjszakában, hol egyedül virraszt Isten a világok felett.

*

Valóban elérkezett a térítés ideje?

Ravasz László püspök, a magyar kálvinizmus egyik csillogó diadémje, a nagy szónok, az istenes és alázatos „*N'ki Kappájim*“ egy estén a zsidókról beszélt. A több, mint ötezer esztendő minden viszontagságát átszenvedett zsidókról, akiket a sok ezredéven át, megtartott a Tanításhoz való törhetetlenül hűséges ragaszkodás: *Mispot, Cheszed* és a *Macnéá lechesz* . . . Jehova és a Tízparancsolat, Mózes törvénye és az ókeleti kultúra legnagyobb és egyetlen élő emléke: a *Talmud*.

A világ legüldözöttebb népének: a zsidóságnak elsorolta fényes oldalait, nagyszerű szolgálatait, talán: világtörténelmi jelentőségét is; de az ítélete megsúlyosodott az ősi nyájnak azon bárányairól, akik cserbehagyták Jehovát, akik cserbehagyták a népét és a Hitetlenségbe tévedtek és ott harcot kezdtek . . . És amikor ideért *Ravasz László* agádája,

**a lelkiismereti szabadságért annyi vért és könnyet
hullatott protestantizmus**

főpapja felemelte a hangját és kimondta a nagy óhajtást: a zsidóság pedig térjen végre meg Krisztushoz.

A nagy óhajtás elhangzott és visszhangzott tőle erdő, mező, berek . . . Nagy tiltakozások meredtek a nagy sóhaj után, melynél elfeledve voltak Hillel eme szavai: „*Miről nem akarsz, hogy veled tegyék, azt ne tedd másoknak!*“ De elfelejtették Aquinói Tamás kimagasló kortársának: *Nachmáni Mózesnek*, a XIII. század nagy biblia- és talmud magyarázójának is ragyogó mondását: „*Aki hisz bennük, jó, aki nem hisz bennük, nem károsodik*“.

*

Amint vannak a zsidóságnak égő sebei, ki tagadhatja: hogy sok sebből vérzik másfél évtized óta az a magyar protestantizmus is, amely *Szász Károlyokat, Petri Mórakat, Kis Áronokat, Antal Gáborokat, Baltazár Dezsőket* termelt ki sorából, akik példás életükkel fénylő fáklyái voltak a lelkiismereti szabadságnak, megteremtői nagy alkotásoknak és megértői, tisztelői Ábrahám szövetségének. Ki tagadhatja, hogy akkor nagyobb, cselekvőbb, áldozatosabb és áldásosabb szellem terjengett, több és bensőbb Szeretet élt egymás iránt sziveinkben, mint a jelszókká dagadt hang- és értelemzavarban? . . .

A Biblia is szól a jó és rossz pásztorról; a nyáj nélkül maradt pásztorról és a pásztor nélkül maradt nyájról, mely elvész . . . A világ setétségében, ma inkább, mint tegnap, sokszorosán szükség van a jó pásztorokra, akik most nem tehetik meg, hogy vendégeskedni menjenek . . .

*

Ravasz Lászlónak, a tudós püspöknek azonban mégis igaza van! Igenis, téríteni kell! De viszont igazuk van azoknak is, akik azt hajtogatják: hogy nem lesznek hűtlenek apáik hitéhez, nem mennek el a Tóra mellől. A zsidók adták a világnak a legnagyobb erkölcsi törvényt: a Tízparancsolatot; ők tették a keresztyénség kezébe a Bibliát. Ők megtértek Ábrahám szövetsége által . . .

. . . És mégis itt van a térítés ideje!

Mert, valóban itt ólálkodik az ablakok alatt, az ajtók küszöbe előtt, a Gyűlölet, az égisg tornyosuló Bűn, a világot rabságban tartó fekete Nyomor, — míg szembe velük Mammon ördögi arccal vigyorog.

Világtörténelmi jelentőségre emelkedett tehát a térítés szükségessége, halaszthatatlansága. Eljött a legutolsó órája, a legkétségbeejtőbb perce . . . A világ jövője, az emberiség sorsa függ tőle. Azoknak kell tehát a térítést megkezdeni, akik Istennek szánták életüket, akik felmagasztosodni kívántak Isten és Ember szolgálatában. A tett, a cselekvés perceit várjuk. Most nincs itt a vitatkozás ideje!

Azokat kell megtéríteni Krisztushoz, azokat kell megtéríteni Jehovához, akik ma az aranyborjút táncolják körül: akik gyászba, setétségbe, nyomorba döntötték ezt a jobb sorsra érdemes, szenvedő világot!

És azoknak, akiknek a legszebb és legnemesebb hivatás adatott osztályrészül a földön: új Krisztusoknak és új Mózeseknek kell lenniök, hogy az emberiség, a kultura és annak minden áldása megmeneküljön a biztos pusztulástól.

. . . Akkor majd ledől a kerítés, darabokra törik Mammon szobra és hite és győzedelmeskedik Isten akaratja a földön! . . .

„KAPITALIZMUS MUNKANÉLKÜLSÉG NÉLKÜL.“ Szél Jenő, a Kisipari Hitelintézet vezérigazgatója ilyen címen érdekes és figyelemreméltó tanulmányt írt, amelyben — mint könyvének címe is elárulja — korunk legfontosabb problémájának, a munkanélküliség megszüntetésének megoldási módjait tárgyalja. „Korunk — írja könyvének előszavában

a tájékozatlanság, a fejetlenség és a zűrzavarok kora, amelyben közgazdasági babonák és meg nem értett gazdasági jelzések szabják meg a gazdasági élet út-

ját és irányát, amelyben a politika uralja és irányítja a gazdasági életet.“ Sok megszívlelendő ötletet vet fel Szél Jenő arra nézve, hogy miképpen szüntethető meg a munkanélküliség és orvosolható az ezer sebből vérző kapitalisztikus termelési mód. Az iránvutmutató és mindenképpen tanulságos könyv a Grill-féle könyvkereskedés bizománya.

LEGSZEBB, ÖRÖKBECSÜ és LEGMARADANDÓBB AJÁNDÉK: Szemző: „A zsidó ifjú és barmicvó könyve“. Kapható a szerzőnél, Csáky utca 3.

A berlini magyar zsidóság élete

Berlin, február elején.

A német fővárosban körülbelül tizenkilencezer magyar él és közülük 12.000 a zsidóvallású. Természetesen sokan nem tartják be a vallás törvényeit, de viszont nagyon magas azoknak a berlini magyar zsidóknak a száma, akik *Berlinben lettek vallásosak*. Az idegen környezet, a szeretettektől való messzeség, az egyedüllét, megváltoztatta lelkületüket és akik idehaza csak a nagyünnepekkor mentek templomba, most *minden szombaton* felkeresik a Fasanenstrassei, vagy a Prinzregentenstrassei templomokat.

Azért ezt a két templomot Berlin nagyszámú zsinagógája közül, mert ez a két templom a Westendben van és ezen a környéken laknak a berlini magyarok.

A berlini magyar zsidóság tagjai kevés kivétellel jómóduak. Legtöbbjük a filmiparban, pénzvilágban és a kereskedelmi pályákon helyezkedett el. Sok közöttük a vagyonos ember is. Ezek közül első sorban Manovill Miksát és Alfrédet kell megemlíteni, akik a Mendelssohn bankházat vezetik. Nagy mecénások és nagyon vallásosak.

A filmvilágban *Szõke Szakáll* a legmódosabb berlini zsidó. Minden héten szétszét nagyobb összegeket a szegény zsidók között. Most, amikor saját vállalkozásában készített el egy filmet és rengeteget keresett rajta, 1000 márkát adott a berlini zsidó hitközségnek jótékony célra.

A filmszakmában dolgozik Szathmári Jenő is. Szathmári Mór fia. Ő filmeket ír és nagyon sokat keres. Szenes Ernő. Székely István és Joe Pasternák is a módosabb berlini magyar zsidók közé tartoznak. Az orvosi fronton is sok a magyar.

Közülük Bing Miksa dr. és Guttman fogorvos a legadakozóbb. Az ujságvilágban sok a magyar. Zsoldos Andor ugyan már filmvállalati igazgató, de Budapesten, mint ujságíró ismerték. Nagyon vallásosak Glass Tibor, Glass Zoltán, Rábi Simon (volt budapesti rabbijelölt), Holstein Sándor és Berend Pál.

Ami a berlini német zsidóságot illet, a német zsidó nem nagyon vallásos. Van például egy templomuk, amelyben fedetlen fővel kell ülni. Igaz, hogy ezt nem is szabad zsinagógának nevezni. Ez a reformzsidók temploma.

Péntek este még aránylag tele vannak hívőkkel a templomok, de szombaton már szinte konganak az ürességtől.

A világhírű németek közül *Einstein* is jó zsidó. Gyakran megy templomba és sokszor vesz részt vallásos hangversenyeken. Hegedüjével szokta kíséni a kántor énekét, de egyedül is szokott vallásos dalokat hegedülni ezeken a jótékony célú zsidó hangversenyeken.

Palásti László.

HALÁLOZÁS. A mai vigasztalan élet ezer gondja között is nagy megdöbbenést és részvétet keltett Schrank Béla likörgváros áldottlelkű hitvesének tragikus elhunytja. Akik ismerték az aranyszívű úrasszonyt a legnagyobb fájdalommal nárosult részvéttel beszélnek a hűséges hitvesről, aki családjának disze, a társadalomnak pedig érzőlelkű, áldozatkész tagja volt. A mélyen sujtott család iránt városszerte a legszélesebb részvét nyilvánult meg és számosan kísérték e hó 7-én utolsó útjára a rákoskeresztúri izr. temetőbe. Az elhunytban Schrank Gyula, dr. Schrank Mór, Schrank Malvin és Schrank Ödön sógornőjüket, Schrank Magda, Vera, Bánné Kenéz-Kurländer Lili és Kenéz-Kurländer Endre pedig nagynénjüket gyászolják.

Különös temetés

Héber imákkal temettek el egy protestáns teológiai tanárt

A modern bibliatudományt, de az általános emberi gondolatot is súlyos veszteség érte néhány hónappal ezelőtt. Königsbergben, a zsidók nagy napjának, jom kippurnak délutánján váratlanul meghalt dr. Max Loehr, a königsbergi egyetem protestáns teológiai tanára, egyike azoknak a nagy tudósoknak, akiknek lelkét a tudomány valóban nemessé tette és közelebb hozta az emberben élő örök istenihez. 1903/4-ben és 1908/9-ben a jeruzsálemi német archeológiai intézetben működött. Tudományos munkásságát és szinte egész életét a zsidó vallás és irodalomtörténet különböző problémáinak szentelte. Művei: „Der Missionsgedanken im Alten Testament“, „Geschichte Israels“, „Alttestamentliche Religionsgeschichte“, „Volksleben im Lande der Bibel“, „Einführung in das Alte Testament“, „Psalmenstudien“, „Zum Geist des Chasidismus“ és főleg a Jeremiás siralmához, Sámuel és Amósz könyveihez írt kommentárjai nevét a modern bibliatudomány legnevesebbjei közé emelték. Műveinek súlyát az adja meg, hogy a nem-zsidó bibliakutatók között (talán Erich Bischof és az angol Herfordon kívül) alig akad még egy olyan tudós, aki a zsidó gondolatvilágba annyira belé tudta magát élni, mint ő. Műveiben nemcsak a megértés beszél a zsidóság speciális kulturalkotó rátermettségével szemben, hanem a semmiféle előítélet által nem befolyásolt csodálat a zsidóság vallástörténelmi teljesítményeinek nagysága iránt. Ennek ösmeretébe, a zsidó berendezkedésekkel való állandó kapcsolatok és kiváló zsidó személyekkel való szoros érintkezések révén tudott elmélyülni. Königsberg zsidó hitközsége őszintén gyászolja a nagy tudós halálát, aki evangélikus teológiai diákjait, a vallási türelmesség jegyében és a zsidóság megértő tiszteletére nevelte. Amikor néhány év előtt Memelben rituális vérvád ütötte fel a

fejét, a sajtóban nyilatkozatot tett közlé, amelyben, mint evangélikus teológus megállapította, hogy a vérvád nem egyéb, mint egy gonosz mese. Nyilatkozatának meg volt a hatása, hogy a fölizgatott lakosságban azonnal helyreállt a nyugalom. Rendes tagja volt a königsbergi zsidó történelmi és irodalmi társulatnak. A zsidó ünnepek alkalmával, szinte kivétel nélkül megjelent a zsinagógában, ahol a hitközség külön díszhelyet rezerált számára, résztvett a zsidó istentiszteleteken és a zsidókkal együtt imádkozott héber imakönyvből. Amikor a tórákönyvet elvitték előtte, mindig felállott és mély tisztelettel hajolt meg. A legutóbbi jom kippurkor kora reggeltől, késő délutánig szintén a zsidó templomban volt és résztvett az imádkozásban. Délután hazament, ahol a halál hirtelen meglepte. Holttestét a königsbergi krematóriumba elégették, de végrendeletéhez képest

a halotti szertartásnál a zsidó kántor és a zsidó templom kórusa héber halotti imákat recitáltak

és csak azután lépett elő az evangélikus lelkész, aki felekezete nevében parentálta el a hires tudóst.

A jótékonyság művészete

Ha az ember Párisban éhes, és már közel a hónap vége, semmi kiút, az összes barátok pénztelenek, egy módon lakhat jól: Elmegy a Rotschild-konyhába, ahol eléraknak egy tál krumplilevest, a kezébe nyomnak 15 frankot és Isten hírével útnak bocsájtják. Ez a jótékonyság a „közjótékonyság“ és Rotschild is szerény közkatonája a jótékonyságnak.

A jótékonyság művészi tökéletességig fokozott példáját azonban itt, Budapes-

Rabbi FRANKL ADOLF,
a magyar orthodox zsidóság
felsőházi képviselője

רבי אברהם מ"ש פראנקל
נ"י בז מו"ה צבי ז"ל
מילידי ווארדין גדול יע"א

ציר לבית המחוקקים
הגבוהים
נשיא הלשכה המרכזית
לחרדים
רצוי לכל אהיו
דורש טוב לעמו

Sós Endre előadása a Cobden Szövetségben

A Cobden Szövetségben kedden este Sós Endre, a kitünő publicista tartott előadást, akinek a Magyar Hirlapban megjelent világpolitikai tanulmányai és a Szombatban a zsidókérdésről írott cikkei rövid idő alatt széles olvasótáborot szereztek.

A politikai, gazdasági és felekezeti élet számtalan kiválósága jelent meg a Kereskedelmi Csarnok nagytermében, ahol az előadás volt. Sós Endre a történelmi hazugságok káros hatásából indult ki és azt fejtegette, hogy a történelmi hazugságok meggátolják a nemzetek, társadalmak és felekezetek összetalálkozását. A német-francia ellentét hazug okairól, a keresztény és zsidó vallást megtámadó hazugságokról beszélt, azután a fajji örületre terelte a szót. „Nincs tiszta német és nincs tiszta francia fajta. Talán igaza volt Chamberlainnek, Wagner

vejének, aki azt mondotta: Németországban vannak a legtisztább frankok és Franciaországban a legtisztább germánok. Poincaré, aki lotharingiai származású, alaposságával, rendszerető hajlandóságával és nyakasságával egyenesen német típus és egy szikrája sincs a gáll humornak s egy kis része sincs benne a francia könnyedségnek. Bülow, volt német kancellár viszont szláv típus volt és egészen elütött a germán alkattól. Az uralkodócsaládok talán még a népeknél is jobban keveredtek. A házasságok következtében a Bourbonok nagyrésztében alig található Bourbon-vér, annyira a spanyol Habsburg-vérrel itatódtak át. Ferenc Ferdinánd, a Habsburg-trónörökös. például, teljesen Bourbon-vér volt.“

A nagyszámu és szellemi életünk javát reprezentáló közönség előadása végén lelkesen ünnepelte az előadót és hosszantartó tapssal jutalmazta.

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Olvasom

Már a mohamedánok is?! Szent Isten! Szerkesztő úr, Ön nem is tudja, hogy micsoda rettenet történik e város falai között. Egyszer a skótokról hallunk, hogy zsidókat akarnak téríteni és tényleg — pár év alatt — fogtak négy zsidót. Emlékszik, ugy-e, hogy micsoda lárma támadt jobbról is, meg balról is.

Kérem, ne legyen türelmetlen. Tudja meg, hogy míg a skótok elég szép körítéssel dolgoznak, addig van Pestbudán egy másik felekezet, amely hangyaszorgalommal, céltudatosan folytatja a halászást és — ezt rebeget a fáma — nem is hosszú idő alatt 300 keresztényt és négy zsidót, köztük egy valóságos fiskálist is megtérítettek Alláh hitére.

Ill Allah! Szépen terjed tehát Pestbudán a mohamedánizmus és nem lesz csoda, ha egy szép napon arra ébredünk, hogy Törökországban, Arábiában fényes állásokba futnak be a magyar mohamedánok. Salem Alejkum! (Meos.)

Nem olvasom

Annak idején a világhíres professzor Virchow nem érte be tudományos munkakörével, a politikában is részt vett. Bismarckkal szemben jelentős harcokat vívott. Berlin várospolitikájában is nagy szerepet vállalt. Másirányú kulturmunka iránt is érdeklődött, így a Schliemann-féle trójai ásatások szíviügyét képezték. sőt, egyszer otthagyt mindent, tanszé-

ket, a nagy politikát, a várospolitikát és sok minden egyebet és elutazott Trójába, hol sajátkezüleg közreműködött az ottani ásatásoknál. Tanítványai, kollégái és a szakkörök rossznéven vették Virchowtól sokirányú tevékenységét, mely őt szakmájától elvonta szaktudományainak rovására és az emberiség kárára.

Azt beszélnek, hogy Rosenák Miksa dr. egészségügyi főtanácsost akarják megválasztani oktatásügyi előljárónak. Én ezt elhibázott gondolatnak tartom. Zsidó tudománya aránylag teljesen kielégítő, ebből a szempontból nincs kifogás, arra sem hivatkozom, hogy Rosenák dr.-nak az orthodox kórháznál elfoglalt állása az előljárósággal összeférhetetlen. Viszont az oktatásügyi előljáróság oly széles munkakört ölel fel magában, hogy ez egy egész ember teljes munkáját igényli, egy olyan emberét, akinek sok szabad ideje van. Mikor Kecskeméti Adolfot megválasztották, ő minimumra csökkentette ügyvédi tevékenységét és naponta néhány órát szorgoskodott a Sip-utcai székházban levő hivatalos helyiségében és csak így tudta közmegelegedésre ellátni vállalt teendőit. Rosenák dr. azonban túlságosan elfoglalt ember, betegei nem hagyják őt és neki sem szabad cserben hagyni a betegeket. A hírköztség közönsége pedig vétket követ el, ha a kiváló sebészt az ő rendes és sok áldást hozó munkájától elcsábítva, egy olyan poszt élére állítja, mely másfajta munkát jelent. Kétségkívül ezen a poszton is megállná a helyé, de ő csak maradjon meg sebésznek. Ez az ő elhivatottsága és ebben nem szabad őt zavarni.

Ne akarjon Rosenák dr. előljáró lenni és ne vonjuk el a kiváló sebészt az ő

eredményes munkájától. Mert végre is, aki valaha néhai Szabolcsi Miksa házi-orvosa volt, azt nem kell okvetlen előjárónak megválasztani.

Olvason

A német zsidóság gazdasági és politikai helyzete egyre több aggodalomra ad okot. A legutolsó ki-mutatása szerint eddig több mint 80 zsidó hitközség szüntette meg működését Németországban. Közel ezer az állásnélküli hitközségi tisztviselők száma.

Olvason

A Berlinben megjelenő „Nach-lath Zwi“ rabbinikus folyóirat ér-dekes cikket közöl legutóbbi szá-mában dr. I. Weigl ismert katholi-kus vezetőférfitől, aki több vallá-sos művei között, könyvet irt a „Das Judentum címen, amelyben méltatja a zsidóság biblikus jelentősé-gét. Az idézett cikkben dr. Weigl egy egészen új eszmét vet fel. Véle-ménye szerint elérkezett az idő ar-ra, hogy a zsidóság és a katholi-cizmus összefogion és közös erővel küzdjön a terjedő vallástalanság ellen. Ugyancsak közös erővel kell megküzdeniük az antiszemita izga-tas, valamint az antikatholicizmus ellen, amely a Hitler-propaganda kapcsán ismét lábrakanott Német-országban. Dr. Weigl cikke nagy feltűnést keltett egyházi körökben és valószínűséggel bír, hogy vala-milyen formában eredményei is lesznek.

Olvason

A prágai hitközség elnöke Dr. Boh. Stein, cikket irt, az ottani „Selbstwehr“ című lapban, melyben szembeszáll bizonyos panaszok ellen és védelmére kel

az ott uralkodó adókivetési rendszer mellett. Nem tagadja, hogy előfordulnak hibák, mint minden emberi intézmény-nél, de ez gyakran a közület kárára is történik. Így pl. egy gyermektelen öz-vagy éveken át csak 1200 ck. kultusz-adót fizetett, halála után visszahagyott egy nagykiterjedésű üzleten kívül 7 mil-lió ck. bankbetétet. Van olyan is, aki sűrűn és minden különösebb alkalom nél-kül rendel pezsgőt az éjjeli mulatóban és sokal fizetni 250 ck. kultuszadót, sőt, bejelenti fellebbezésében, hogy emiatt ki fog lépni a hitközségből. Elég sűrűn vég-ződnek így a fellebbezések „amennyiben felszólalásomnak nem lesz eredménye, ki fogok térni“. A vezetőség elvi álláspont-ja, hogy az e fajta fenyegetéseket nem ve-szi tekintetbe. Sőt, közhírré teszi, ki hagyja el a vallását aránylag apró adó-tételek miatt.

Nem olvasom

Szép Ernő édesanyját orthodox teme-tőbe hantolták el. A természetben semmi se vész el, csak formát változtat. Az elődöknek orthodox életmódban megnyi-latkozott, szent ceremóniákkal és mély-séges szimbólumokkal táplált poézise is átfurmálódott az utódnál, akinek írásai-ban öntudatlanul is ott lüktet a vérség misztikus törvényei alapján egy-egy szombat kimenetelekor a félhomályban az anya ajkáról elhangzott „Gott für Awrohom“ andalító melódiának egy-egy utórezgése.

Olvason

A „Magyarság“ című napilap per lon-gum et latum tárgyalja a hitközség és a kórházi orvosok közötti konfliktust. Hirt ad egy értekezletről, amelyen az Egyenlőség helyreigazító nyilatkozatuk-nak nem adott helyet. Ha így van, rosszul van, mert azt a látszatot kelti, hogy a hitközség álláspontja oly gyenge, hogy nem tűr ellenérvet. Pedig másképp áll

a helyzet. Különben nekünk, zsidóknak, drága kincsünk a szólásszabadság. Hogy velünk szemben megtartsák, engedélyezzük mi is.

Nem olvasom

Battonyán egy szemináriumban végzett rabbijelöltet megválasztottak. Egy szemináriumi tanár nem a megválasztottat ajánlotta, hanem olyan jelöltet, aki nem a szemináriumban végzett. Jó multkor a „Szombat“-ban megírta dr. Richtmann Mózes, hogy 25 évvel ezelőtt a Rombach-utcai templomban dr. Steinerherz Jakab és dr. Hoffer Ármin szemináriumi jelöltekkel szemben a nem-szeminarista dr. Adler Illés győzött, a szeminárium vezérlőbizottságának akkori jegyzője, dr. Mezey Ferenc segítségével. Utóbb megtudtam, hogy Mezey e kétoldalú állásfoglalásának megható oka volt. Az elragadó kedvességü dr. Adler Illés, mint óbudai rabbi, ugyanis rendkívül megkedveltette magát Mezeynek Óbudán lakó anyjánál. Az anya iránti szeretet irányította azután Mezey állásfoglalását. Éppen ezért fursáljuk a battonyai esetet. Itt is arról volna szó, hogy minden szemináriumi tanár telve legyen szeretettel anyja iránt, az alma mater iránt. Mert, ki ragaszkodják a szemináriumhoz, ha nem a tanárok?

Olvason

Dembitz Gyula m. kir. kormányfőtanácsos, a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara tagja és Közszállítási Bizottságának elnöke, a Kamara legutóbbi ülésén bátor és gerinces szavakkal szállt sikra a nem vitéz iparos és kereskedő vállalkozók érdekében. A Vitézi Rend ugyanis nem elégedett meg a neki törvényesen nyújtott ama előnnyel, hogy minden más vállalkozóval szemben és azoknak rovására 6%-os többletárat igényelhet, hanem vitéz Barczy-Barczen Gábor a Kamara teljes ülésén a vitézek érdekében további kedvezményeket követelt.

Dembitz Gyula rámutatott arra, hogy a Magyarországon élő és dolgozó társadalom minden tagja vitéz a közterhek viselésében, az ország ujjaépítésének nagy munkájában, vitézül küzd a nagy nyomorral. Egyébiránt az iparosság nagyszámú tagjai, akik a világháboruban fegyverrel szolgálták a hazát, állampolgári szent kötelességük teljesítéséért nem fogadhatnak el jutalmat, „anyagi jutalmat”, szegény és agyonsanyargatott iparos-társaik rovására. A megkülönböztetett elbánás, a vitézi telek adományozása, melyek eléggé kidomborított tanujelei annak a hálának, melyet a vitézek méltán és mindenki által helyeselve kiérdemeltek, — nem bővíthet azzal, hogy a nem vitézek ekzisztenciája alaásassék.

Dembitz Gyula az ipari társadalom létérdekéért sikra szálló magas szárnyalású és meggyőző érvelésű beszéde elérte célját, mert a Kamara teljes ülése a Vitézi Rend javaslatát egyhangulag elvetette.

Dembitz Gyula bátor és gerinces kiállását érdemes feljegyezni; ezt nevezem komoly és méltó „hitvédelemnek”. Egyébiránt mindenki tudja, hogy a mai divatos, kurzusos felfogás szerint a zsidó nem lehet „vitéz”, de azért „hős” lehet és volt is. Igaz viszont, hogy nem minden „vitéz” volt hős.

Olvason

Egy felekezeti lap párbajra hirta az egyik budapesti rabbit. Bár csak szellemi párbajról van szó, a felhívás módja nem valami szellemes. A párbaj lebonyolítására talán felvilágosítást adhatna Klár Zoltán, mint elfogulatlan szakértő, mindkét fél megbízhatik benne.

Nem olvasom

Egy olvasóm köszönetét fejezi ki a Szombat-nak, amiért szóba hozta, hogy a Dohány-utcai templomban az egyik pap

HIREK

Klár Zoltán a városbíráján

A Közigazgatási Biróság megsemmisítette a lágymányosi kerületben több mint egy évvel ezelőtt megtartott fővárosi választást, ez a kerület tehát pár napon belül új bizottsági tagokat választ. A legkedvezőbb auspiciumok mellett indul a küzdelembe *Klár Zoltán* dr. főorvos, akinek megválasztása bizonyosra vehető. A *Szombat* örömmel ragadja meg az alkalmat, hogy lándzsát törjön *Klár Zoltán* dr. mellett, aki bátor és harcos írásaival oly gyakran szállt sikra minden igaz ügyért, éppen ennek a lapnak a hasábjain. *Klár Zoltán* dr. egy cikluson keresztül már bent ült a főváros törvényhatósági bizottságában és amiként akkor is a szó nemes értelmében vett városatya volt, úgy mostani megválasztása is tulajdonképpen csak egy meglevő állapotot szankcionálna. Mert *Klár Zoltán* dr. ma is sokkal inkább városatya, mint azok, akik ezt a nobile officiumot nem tudják egyéni érdekeiktől különválasztani. Ő most is a fővárosi és a felekezeti közélet első vonalában harcol. Egész mellel, bandázs nélkül, az igazság láthatatlan vértjében ágál a porondon most is örök en garde-ban kardjával, hogy lenyisszantsa a panama Gorgójának mind a száz fejét. Az olyan kemény, hajlíthatatlan gerincű, egész emberek, mint *Klár Zoltán* dr., sohasem kedvesek a hatalomnak, annál népszerűbbek azonban a szegények és az elnyomottak, szóval a nagy tömeg előtt, amelynek javát szolgálják minden idegükkel és idejükkel. — Lágymányos népe önmagát tiszteli meg, ha *Klár Zoltán* drt küldi a főváros parlamentjébe, ahol soha nem volt annyira szükség a hozzá hasonló kemény kötésű, igazságért élő-haló, önzetlen és tiszta emberekre, mint éppen ma. *Klár Zoltán* dr. életében pedig kevés változást fog jelenteni megválasztása: talán csak annyit, hogy

több kisémmizett, kisémmizett adja majd egymás kezébe a kilincset lakása ajtaján, többet fog bolyongani a bürokrácia útvesztőjében, hogy napfényre vezesse az Igazságot, a mások igazságát és magánélete a balzaci számbőr módjára mind kisebbre fog összezsugorodni, mint azoké a ritka embereké, akik a közért élnek és a tömegek szenvedésének tüzes Nessus-ingét magukra öltve emésztődnek el önzetlenségükben.

(v.)

KARCZAG VILMOSNAK kereskedelmi tanácsossá való kinevezésével arra érdemes férfiut ért ez a kitüntetés. Több évtizedes, önzetlen munkásságával mindenképen rá is szolgált erre. Tanulmányai végeztével, melyeket külföldön folytatott, elsajátította a könyvkötő és nyomda szakmát. Szakképzettségével megalapította és a legmagasabb nivóra emelte nyomdáját. Az ezüst érem és a londoni Grand Prix tulajdonosa. Dacára nagyfokú elfoglaltságának, a közélet terén számos intézménynek megteremtője, illetőleg vezető tagja. A Kereskedelmi és Iparkamara beltagja, az OKT és IPOSz alelnöke, az Óbudai Hegyvidéki Szövetség társelnöke, az Értékmegállapító Bizottság tagja, a Budapesti Könyvkötők, Szigyártók, Kötszerészek, stb., egy 13 iparágat magába foglaló ipartestület elnöke. Az összes intézmények közül mégis ez utóbbi nőtt leginkább szívéhez. Ennek az ipartestületnek szerzett egy székházat a város központjában. Az érdekeit iparosok, hogy hálájukat kellőképpen kifejezzék, már régebben egy mellszoborral lepték meg, amelybe 300 önálló iparos vésette a nevét. A legutóbb megtartott díszközgyűlés alkalmával, Nagy Győző min. tan. nyújtotta át fényes ünnepség keretében, a kereskedelmi tanácsosságról szóló dekrétumot, ugyanekkor az ipartestület 2 babérkoszorút — egy aranyozottat és egy ezüstözöttet — ajándékozott az ünnepeltnek. Karczag Vilmos több, komoly közgazdasági cikkével vonta magára a társadalom figyelmét. A bajbajutott iparosok állandó megértőre és segítőtársra találnak benne.

Ezt a kitünő altruisztikus munkaerőt a hitközségnek is ki kell használni!

A KULTUSZMINISZTER TUDOMÁSUL VETTE DR. GÁBOR GYULA KINEVEZÉSÉT. A kultuszminiszterium a következő átiratot intézte dr. Gábor Gyulához, az Országos Iroda ügyv. elnökéhez: Méltóságos dr. Gábor Gyula m. kir. kormányfőtanácsos úrnak, a Magyarországi Izraeliták Országos Irodája ügyvezető elnökének, Budapest. Az izraelita községkerületi elnököknek múlt évi december hó 23-án tartott ülésén hozott s Méltóságodnak az Iroda ügyvezető elnökévé történt megválasztására vonatkozó határozatát tudomásul veszem s Méltóságodat új állásában ezennel üdvözlöm. Ab-

ban a reményben, hogy Méltóságod továbbra is az izr. hitfelekezet és a kormány közötti megértés hűséges művelője lesz, szívből kívánom, hogy az izr. felekezet és a haza javára kifejtendő munkásságát siker koronázza. Budapest, 1952. évi január hó 20. A miniszter helyett dr. Petri Pál sk. államtitkár.

JANUÁR 24-ÉN tartotta a Bész Jiszróél, VII. Bethlen-téri imaegyesület alakuló közgyűlését Kovács Hermann körzeti elnök elnöklete alatt. Diszelnök lett Bloch Sándor. Elnökké egyhangú lelkesedéssel Elek Arthurt választották. Helyettes elnökök lettek: Kohn Hermann és Tolnai I. Béla. Disztagok: Barta Jakab, Deutsch Miksa, Eppler Sándor, Gárdos Zsigmond, Kovács Hermann, Meister Jenő, Soltész József, Alelnökök lettek: Elfer Arnold, Hadinger Ede, Dr. Krausz Jenő, Kanizsai Dezső, Neumann Fülöp, Pogány Dezső, Princz Izidor, Szalka Ignác. Pénztáros: Bauer Aladár. Gazda: Simonyi Albert. Ellenőrök: Deutsch Ferenc, Strelinger Hugó, Weizkopf Zsigmond, Ügyvédek: Dr. Láng Viktor és Dr. Vértés Ödön.

UJ KORMÁNYTANÁCSOS. A Kormányzó Sömjén Zsigmondnak, az Első Magyar Gyapjamosó és Finomposztógyár Rt. igazgatójának a közgazdasági élet terén kifejtett működése elismerésül a magyar királyi kormánytanácsosi címet adományozta. A szociális érzéséről és emberbaráti működéséről széles körökben ismert keresztény uriember kitüntetését a „Szombat“ örömmel regisztrálja.

DISZELNÖKVÁLASZTÁS UJPESTEN. Az újpesti orthodox hitközség vasárnap, február 7-én rendkívül ünnepélyes keretben választotta meg Hersch Samu budapesti háztulajdonost, az ismert filantrópot diszelnökké. Ez alkalommal arcképét is leleplezték. Wachsmann-Leichtag Ábrahám rabbi, Wollner Samu elnök nagyhatású beszédben üdvözölték az új diszelnököt, akit eddig a váci orthodox hitközség, a gödöllői kongr. hitközség s még 11 más egyesület választott meg diszelnöknek. Az újpesti rabbiság ebből az alkalomból átnyújtott neki egy „majre-merénü“ diplomát is.

Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE, Budapest, VI. gr. Zichy Jenő u. 43.

Telefon: Aut. 27-1-35. — Az előfizetés ára: egész évre 30 pengő, egyszerű papíron 20 pengő.

Nonfeld Zoltán (PANNONIA) nyomda, Budapest, VII. Rombach u. 8. — Telefon: József 42-3-09.

